

UN ÎNVIŢĂTOR

S

Ştiţi că sărbătorim un învingător. Tudor Muşatescu, care a împlinit de curînd (numai) şaizeci de ani, a avut prilejul să asiste la spectacolul cel mai dramatic (tragic, de atîtea ori...) din viaţa unui artist: întîlnirea cu timpul. Şi, trebuie precizat, să asiste cu plăcere. *Titanic-vals* a trecut cu succes examenul, din deceniu în deceniu, asemenea unui medic cercetat la X ani o dată de comisia profesorilor, ca să se constate dacă şi-a păstrat capacitatea şi e la punct cu tehnica nouă. Astăzi — precum la premieră, în 1932 — comedia acţionează asupra publicului, dovedind că este alcătuită din material durabil. Există mai adîncă mulţumire decît confirmarea talentului? Oricît de intens în adîncime şi oricît de răspîndit în spaţiu ar fi succesul, tu, artist, ai nevoie — mărturisită sau nemărturisită nevoie — de confirmări periodice, ca de o viză pusă, an de an, pe o legitimaţie. Da? Nu? Da, Tudor Muşatescu are viza la zi: să-i preţuim trăinicia.

Noi folosim prea adesea expresia „nu întîmplător“ (şi nu întîmplător o folosim), dar, în cazul de faţă, trebuie să spunem că nu întîmplător Tudor Muşatescu a învins timpurile, acolo unde a reflectat timpul. Nu e semnificativ faptul că, dintre toate lucrările sale, cele mai puternice se arată a fi comediiile sociale? *Titanic-vals* sau „*Escu*“ sînt satire la adresa modului de viaţă determinat de societatea dintre cele două războaie, aducînd în scenă, pe linia Caragiale, portrete de burghezi, moşieri, politicieni, lichele şi amante de burghezi, moşieri, politicieni, lichele. Ceea ce n-a mai ajuns să îplinească Ion Luca în proiectata *Titircă*, *Sotirescu et Co.*, urmare virtuală a *Scrisorii*, s-a străduit să aducă în pagini Tudor Muşatescu, asemenea unui atlet care preia ştafeta de la predecesor şi continuă alergarea mai departe. Ce ştafetă! Privind din vîrfurile zilei de azi la peisajul teatral al trecutului, vom observa că, de la Caragiale la autorul *Titanicului*, nici unul dintre dramaturgii autentici ai vremii nu şi-a iubit societatea. Împăcat cu orînduirea întemeiată pe exploatare şi asuprire şi cu tot ceea ce decurgea din exploatare şi asuprire, nici unul nu s-a mărturisit a fi. În nici o privinţă. *Visul unei nopţi de iarnă*, comedie mai „liniştiră“ şi aparent „de dragoste“ doar, cuprinde o răbufnire a acestui *dezacord*, foarte reprezentativ pentru spiritul dramaturgiei realist-critice. „M-am plictisit, şi nu numai de tine — îi spune Manea amantei sale, Elvira, din lumea „bună“ a Bucureştiului. De voi toţi... voi aştia în mijlocul cărora trăiesc. Voi, «relaţiile» de fiecare zi... Voi, femeile din lumea mea, tu şi altele ca tine“.

Tudor Muşatescu a muncit mult. Ca un meseriaş al teatrului. Din atelierul său de scene şi dialoguri au pornit către actori şi texte originale de mare valoare, şi comedii pentru o grădină de vară, şi traduceri, şi „versiuni româneşti“, şi „localizări“, şi piese în trei acte, şi piese în trei pagini („Teatrul de buzunar“).

Inegal, bineînţeles, ca orice operă fecundă, scrisul lui Muşatescu este mult remarcabil prin ceea ce aş numi „conştiinţa socială de profesionist“. Un artist autentic trebuie să aibă curajul de „a nu crea numai capodopere. El trebuie, mai întîi de toate, să scrie, să producă, să ofere societăţii bunuri, acţionînd continuu, fără pauze şi repausuri excesive. Munca permanentă, indiferentă la fluctuaţiile stării de spirit numită inspiraţie sau altcum, este condiţia normală a scriitorului.

Aş dori, în încheiere, să atrag atenţia asupra faptului că Tudor Muşatescu este un coleg bun. Şi cu tovarăşii săi de generaţie: ştiu. Şi cu mai tinerii săi confrăţi: simt.

Împlinit, el nu înregistrează succesul celuiilalt ca un seism pustiitor. Umorist, el nu socoate că, în afara sa, a lui Shakespeare (şi eventual, a lui Ibsen, nordicul), restul e tăcere. Valoare, el preţuieşte valoarea şi o sprijină.

...Aşadar, la mulţi ani!